

Kommunekvarden i Sogn

«kraft og krig»

«strek i laget»

«demografi»

«økonomi»

«drifta»

«miljø og klima»

«men gode tenester, mykje bra, men naturleg å
ha fokus på utfordringar.....

-det er oppdraget/bestillinga

Kommunekvardagen; -farga av kraft og krig...

- Straumpris og konsekvensane av det;
 - økonomisk utteljing og stor økonomiske ulikskap.
 - kommune og næringsliv....
 - husstand og fritid....
- Mottak av flyktningar.
 - «hus», men påverkar mange område i kommunen.
 - ok statleg opplegg.
 - krevjande, men stor aksept for «dugnaden»
 - usikkert framover...

Kommunekvardagen

-farga av utvida strekk i kommunelaget ?

- Kommunereforma; S+L+B = S
- Folketal frå 1775 - 12 200 , utviklinga ?
- Drifta i dette perspektivet ?
Eks; lønsnivået, rekruttering, organisering, kanibalisme(fare for...)
- Kommunesamarbeidet i dette perspektivet ?
Større eller mindre bruk for samarbeid.
Stor nok oppgåve å få ny kommune, Sogndal, til å fungere om ein ikkje skal «hefte» seg med det interkommunale.....
- « Like barn leikar best...»

Utviklingstrender – Demografi..

- Folketal - varierende utf.. for Sognekommunane. *
- Demografi – meir felles utfordringar ;
 - stor vekst i tal eldre, jamn vekst frå no av til 2040...
 - ikkje utan grunn at sognekommunane har bygt, byggjer eller skal byggja helse- og omsorgssenter....
- Indre sentralisering i kommunane
-
- Strukturendringar i næringsliv, utvikling i landbruket ...?.
- Samferdsletiltak, infrastruktur...
- Klima, miljø.....

Folketal – demografi....

<u>Kommune</u>	<u>2020</u>	<u>-</u>	<u>2023</u>
• Aurland	1781	-	1775
• Vik	2635	-	2561
• Luster	5174	-	5302
• Lærdal	2126	-	2129
• Årdal	5193	-	5172
• Sogndal	11847	-	12200
• (Høyanger	(4100	-	3950)

Kommunekvarden; Økonomi.

- **Netto driftsresultat 2022:**

- Aurland 25,1 %
- Vik 14,7 %
- Luster 11.4 %
- Lærdal 3,8 %
- Årdal 3,4 %
- Sogndal 0,6 %
- (Høyanger – 14,6 %)
- -resultatdrivar; «Eine og åleine kraft.....»

Kommunekvarden; Økonomi.

<u>• Egedomsskatt 2022: «Bustad,n»</u>		<u>«Kraft»</u>
• Aurland	0	42,2 mill.
• Vik	5,8	16,9 mill.
• Luster	0	52,6 mill.
• Lærdal	0	20,2 mill.
• Årdal	7,5	59,8 mill.
• Sogndal	28,1	44,3 mill.
• (Høyanger	2,6	33,9 mill.)
• - «ES god inntekt og nødvendig for drifta»		

Inntektssystemet.

20 kommunar i kongeriket har ikkje noko form for **Eigedomsskatt** = folkerike bykommunar med gode skatteinntekter og ev gunstige strukturar.

Kva fortel det; ... Innbyggartilskotet veg for tungt ?

.....336 kommunar treng Eigedomsskatt.

.....er distrikt, struktur, storleik kompensert ??

...neppe, men politisk spørsmål om «alt» skal kompenseras.

; ... Inntektsutjamninga er definitivt for svak

Endringar i inntektssystemet; Kontinuerleg arbeid og større gjennomgangar, ekspertutval,

Konklusjon : Inntektssystemet bør reviderast ytterlegare

Inntektssystemutvalet

- Ressurskrevjande tenester, justering og særordning *
- Grunnskuletilskotet – fagleg grunnlag svakt, men (svært) distriktsfremjande.
- Skreddarsaum inkl. særtilskot
- Inntektsutjamninga, - «går laus» på kraftinntekter.
-eigedomsskatt kraftverk og konsesjonskraftinntekter
- Subsidiært; Sterkare inntektsutjamning med vesentleg meir inntekter i potten – kun ES kraftverk og konsesjonskraftinntekter er ein provokasjon.
- Rimeleg med sterkare skatteutjamning.

Ressurskrevjande tenester.

Kommunar -22	brukar	brutto kost	netto kost	tilskot
• Vik:	9	33 441	30 178	13 156
• Sogndal:	33	137 464	126 351	60 794
• Aurland:	8	30 427	27 271	12 049
• Lærdal:	6	22 549	21 760	10 084
• Årdal:	17	79 052	70 786	35 876
• Luster	13	45 058	38 454	14 893
•				

Kommunekvardagen -drifta...

- «Småkommunane» greier ikkje følgje opp krav og pålegg om ein strikt formelt skal «lese teksten»
- Noko vert avhjelpert strukturelt – ein har kontroll sjølv om ikkje system, internkontroll m.m. er på plass
- Noko vert avhjelpert interkommunalt
- -stort unytta potensiale ?
- -status Sogn ??
- Generalistkommunen si framtid ?

Kommunekvardagen

-drifta og dei daglege utfordringane...

- Bemanning
- Rekruttering (stadig meir krevjande)
- Kompetanse
- Økonomi.....

- Sjukepleiardekning
- Vikarar i barnehage og omsorg
- Fastlegar (legeteneste og vakt) , veterinærar (vakt)
- Andre vakt og beredskapsordningar
- Ingeniørar

Strategiar

- Behov for forenkling og utvida tillit til kommunenivået på fleire område
- Konkret, eksempel:
- Konvertering av utanlandsk utdanning
- Lat pensjonistar i større grad få i «pose og sekk/betre vilkår...»
- Godskriving av realkompetanse.
- Større lokalt kommunalt handlingsrom
- Justerte/tilpassa bemanningsnormer...
- Bemanningsregelverk: eks barnehage.....
- Krav til teneste; SFO, Barnehage

Strategiar

- Auka utfordringar til:
- Husbanken – tilskotsordningar, startlån..
- NAV – større deltaking frå NAV i å få dei utanfor arbeidslivet inn.
- Høgskulen – studie og kompetansetiltak
- Det frivillege....
- Igjen; Her er ordningar, regelverk, normer og anna lovverk som med fordel kan reformerast.

Miljø og klima.

- Naturfare.
 - Stort fokus på registreringar og planlegging.
 - Utbyggingsstrategiar

Fornybar region.

- Vasskraft
- (Solceller)
- Kommunal drift.
 - Innkjøp
 - Reise, transport
 - Digital utvikling
 - Forvaltning av dyrka jord og dyrkbar jord
 - Utviklingsprosjekt; BAKT.....
 -

Kraftressursane i spel

– truslar og potensiale

Kraftinntektene i spel...

- Historiske ordningar; rettar, vedtak....
«Distriktpolitikk a la Casberg.»
- Angrep på «juridiske» ordningar
- Angrep på «økonomiske» ordningar
- Endringar i Eigedomsskatteordningar
- Siste års utfordringar;
 - Kraftskatteutvalget..
 - Inntektssystemutvalget...
 - Trek i rammetilskot.....

Kraftinntektene

- Grunnrente; - til staten
- Naturressursskatten; - til kommune og «inntektssystem»
- Konesesjonsavgift; – til kommune, tap av verdi – kompensasjon (miljøavgift.)
- Konesesjonskraftinntekter; – til kommune og fylkeskommune, -kompensasjon -del av utbytte.
- Egedomsskatt; til kommune

Kraftskatt

- Kraftskatteutvalget – Sanderudsutvalget.
 - Totalgjennomgang – forslag om store endringar som vil vere svært negative for kraftkommunar – avvikling av ordningar, incitativordningar, ev kompensierende tiltak - summen av alt var slik at Solberg regjeringa la vekk heile tilrådinga. - noko bra drukna ? / ikkje dødt alt ??

Inntektssystemutvalget

- Konesjonskraftinntektene, eige-domsskatt på kraftverk og kraftnett skal takast med i grunnlaget for inntektsutjamninga.

(rett nok ein mindre del, 10%, men prisippbrot.)

- Likevel relativt store tap for kraftkommunane.
 - Eks Luster: 5 mill pr år.
-
- Utfordrar grunnleggande element i forhold stat vs kommune.
 - Brot på samfunnskontrakt.
 - Nokre sine inntekter delast på alle
 - Brot med KS-landsting vedtak
 - -----

Trekk rammetilskot

- «Trekk superprofitt» – ok, men....
- Fordeling ? Vurdering av bindingar ?
- Spotpris grunnlag; frå 200 – 120, no...100
.....
- NB! -Endra skattlegging vil redusere verdiane av kraftverka som igjen er grunnlag for Eigedomsskatten til kommunane.....
- Sterkare inntektsutjamning bør ha vesentleg meir inntekter i potten – kun utviding m/ES kraftverk og konsesjonskraftinntekter er ein provokasjon.

Trekk rammetilskot

Kommune	Volum	Verdi komm spot 200 øre	Pris øre/kwh	Trekk	Trekk spot 120
Luster	197 Gwh	157 mill	79,4	17,7 mill	0
Aurland	126	87	69	0	0
Årdal	111,6	10	9	0	0
Lærdal *	84,7	169	200	92,3	Max 42,35.
Vik	71,5	103	144	49,2	? 25-35
Sogndal	21,8	37,9	174,4	21,0	? 7-10

Potensiala – Det grønne skifte

- Stor produsent, overskotsområde.
- Fortsatt potensiale for kraftutbygging.
- Fornybarressursen i vasskrafta
- Nettutvikling. 2 alternativ:
 - Motorvegar for kraft UT av Sogn - NEI
 - Knutepunkt/koplingspunkt for straum inn og ut, påkopling av ny produksjon, utveksling - JA
- -Kortreist Straum – ny grøn industri.

Sogn som lokalitet for grøn industri

To kraftfulle lokale/regionale utviklingmiljø:

- Årdal, teknologisenteret m.m
- Sogn Utvikling; Sognekraft.....(V,S,L)

Utvikle og samarbeide om:

- Sogn si rolle i det grønne skiftet
- Konesjonskrafta som ressurs;
- Datasenter, krypto ??

Utfordringar

- Eigarskap
- Prisutvikling
- Investormiljø, kompetansemiljø.....

- • Tilgang til nett er ofte ein flaskehals
- o Industrien seier nettilgang er viktigste barriere for nyetablering
- o Nettstrukturen på etterskot i Sogn no.
- o Tydeleggjera Statnett sitt mandat slik at dei kan ligga meir i forkant med nytt nett

Strategi

- Vi skal nytte vindauget fram til 2030 til å sikre grøn energi i regionen.
- Etablere eit forretningsområde for tilrettelegging av kraftkrevjande næring.
- Sikre tilgang og bruk av lokal energi
- Grønt industriløft i Sogn
- Tema: Hydrogen m.v, prosessindustrien, CO2 håndtering.. ..?

Meir av alt -raskere

Potensiale for meir vasskraft i Sogn

Potensiale vind ?

Prosessar

Raskere – definitivt behov for det...